

Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelukohtainen palvelusetelin sääntökirja

Koululaisten silmälääkäritutkimuksen palvelusetelin sääntökirja

Hyväksytty: perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta 10.3.2025

Sisällys

1 KOULULAISTEN SILMÄLÄÄKÄRITUTKIMUKSIEN PALVELUKUVAUS	3
1.1 Palvelun sisältö.....	3
2 PALVELUSETELIARVO	5
3 ASIAKKUUDEN PROSESSI	5
4 PALVELUN TUOTTAMISEN VÄHIMMÄISVAATIMUKSET	6
4.1 Henkilöstö ja osaaminen.....	6
4.2 Laadunhallinta ja valvonta	7
4.3 Tilat, laitteet ja välineet	7
4.4 Turvallisuus	7
4.5 Ympäristöasiat.....	7
5 PALVELUKERRAN PERUUTUS TAI KESKEYTYS	8
6 KÄYNTITIEDOT JA KIRJAAMINEN	8
7 LASKUTUS HYVINVOINTIALUEELTA	9

1 KOULULAISTEN SILMÄLÄÄKÄRITUTKIMUKSIEN PALVELUKUVAUS

Koululaisten silmälääkäritutkimuksen hoidon järjestämisvastuu on Pohjois-Savon hyvinvointialueella. Kouluterveydenhuollon palveluun sisältyy koululaisen terveydentilan selvittämiseen liittyvät silmälääkärin tutkimukset ([Terveystieteiden tutkimuslaki 1326/2010](#), 16 § ja [VNA 338/2011](#), 11 §). Tämä pitää sisällään erilaisten silmäoireiden, taittovikojen sekä ammatinvalinnan kannalta tarpeellisen värinäön selvittelyn. Myös silmälääkärin määräämät tarvittavat tutkimukset ovat oppilaalle maksuttomia.

Silmälääkärille lähettämisen tarvetta arvioidessaan kouluterveydenhuolto voi taittovikaepäilyissä tehdä yhteistyötä rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden omaavan laillistetun optikon kanssa silloin, kun oppilas on vähintään toisella luokalla ja täyttänyt 8 vuotta. Tässä palvelukuvauksessa kuvataan vain silmälääkäritutkimuksen prosessi, kun koululainen on alle 8-vuotias tai alle 2-luokkalainen tai optikko on todennut silmäoireiden vaativan silmälääkärin tutkimuksen. Todetun taudin tai vian hoito, seurantakäynnit tai silmälasien hankkiminen ei kuulu hyvinvointialueen, perhekeskuspalveluiden kouluterveydenhuollon järjestämisvelvollisuuteen.

Palvelusetelillä hankittavan koululaisen silmälääkäritutkimus tarkoittaa silmälääkärin suorittamaa tutkimusta ja hoitoa. Palvelusetelituottajan palvelun tulee olla sisällöltään ja laadultaan vähintään Pohjois-Savon hyvinvointialueen yleisen sääntökirjan ja tämän palvelukohtaisen sääntökirjan mukainen. Tämä palvelukohtainen sääntökirja tulee voimaan 1.5.2025 alkaen.

1.1 Palvelun sisältö

Palveluseteli myönnetään Pohjois-Savon hyvinvointialueella peruskoulua käyville koululaisille, jos silmätautien palvelusetelin myöntämisperusteet täyttyvät ja palvelusetelin käyttäminen soveltuu asiakkaalle. Silmälääkärikäynti ei sisälly opiskeluterveydenhuoltoon (kts. [NEUKO-tietokanta](#)).

Palvelu sisältää silmätautien erikoislääkärin tutkimuksen silmänsairauden tai sen epäilyn selvittämiseksi sekä tarpeellisen lääke- tai muun annettavan hoidon määräämisen ja mahdollisen lähteen jatkohoitoon. Lisäksi palveluun kuuluvat koululaisen tarvitsemien todistusten (esimerkiksi sairaslomatodistus, todistus erityiskorvattavista lääkkeistä, värinäkölausunto yms.) kirjoittaminen. Palvelusetelillä ostettuun käyntiin sisältyy kaikkien silmälääkärin vastaanotolla määrättyjen ja otettujen tutkimusten tulkinta ja hoitopalaute.

Maksuttomien silmälääkäritutkimusten määrää ei kouluterveydenhuollossa ole lainsäädännössä rajoitettu, vaan niitä on järjestettävä koululaisen tarpeen mukaisesti. Tarpeen mukaisesti koululaiselle voidaan tehdä uusi palveluseteli, jos kyseessä on jokin uusi silmiin tai näkemiseen liittyvä vaiva tai kouluterveydenhoitajan arvion mukaan edellisestä tutkimuksesta on niin paljon aikaa, että tutkimustulos ei vastaa tämän hetken tilannetta.

Palveluun kuuluvan silmätautien erikoislääkärin tutkimukseen sisältyvät pääsääntöisesti molempien silmien:

- näöntarkkuuden ja silmien liikkeiden tutkiminen
- silmän taittovirheen määrittäminen, mikäli näöntarkkuus ei ole normaali tai taittovirhettä epäillään koululaisen oireen tai palveluun hakeutumisen syyksi. Lapsilla näissä tapauksissa edellytetään taittovoimakkuuden määrittämistä sykloplegiassa
- silmäluomien, sidekalvon, sarveiskalvon, etukammion ja mykiön biomikroskooppitutkimus
- silmänpaineen mittaaminen tarvittaessa
- silmänpohjan biomikroskooppitutkimus laajennetun mustuaisen läpi
- silmänsairauden diagnosointi
- hoidoksi annettavien lääkemääräysten kirjoittaminen
- asiakkaan lähettäminen tarpeellisiin jatkotutkimuksiin ja hoitoon
- tarvittavien sairausloma- ja muiden todistusten kirjoittaminen
- suullisen ja kirjallisen hoitopalautteen antaminen asiakkaalle tai asiakkaan lailliselle edustajalle
- värinäkö tutkimuksena on käytettävä Ishihara, kun on tarpeen arvioida värinäköä ammatinvalintaan liittyen ja mikä terveydenhoitaja ei ole tätä edeltävästi tehnyt

Palvelusetelituottajan tulee lisäksi suorittaa tarvittavassa laajuudessa ne silmälääkärin tutkimukset, joita asiakkaan silmänsairauden diagnostisoimiseksi tarvitaan. Näihin sisältyvät mm. sormiperimetrian, karsastuksen, mustuaisten valorefleksien, väriaistin sekä kammiokulman ja verkkokalvon reunaosien tutkimukset.

Palveluna tarjottavan tutkimuksen osan (esim. näöntarkkuuden mittaus, silmän taittovoiman määrittäminen, silmänpaineen mittaus tarvittaessa, silmän kuvantamistutkimukset, kuten näkökenttä- ja silmänpohjan valokerroskuvaus sekä muutosten kuvaaminen) voi tehdä palvelusta vastaavan silmälääkärin valtuuttama terveydenhuollon ammattihenkilö (optometrismi). Varsinainen silmätutkimus ja hoidon suunnittelu kuuluu silmätautien erikoislääkärin tehtäväksi, jolla on oikeus asettaa diagnoosi. Mikäli optometrismi suorittaa osan palvelusta, myönnetty palveluseteli kattaa myös tämän osan.

2 PALVELUSETELIARVO

Pohjois-Savon hyvinvointialue päättää tutkimuksen palveluseteliarvon. Palveluseteliarvo on tasa-suuruinen, jolloin palveluseteli on kaikille asiakkaille samansuuruinen. Palveluseteliarvo kattaa silmälääkärin tai yhdistetyn silmälääkärin ja optikon silmätutkimuksen, jolloin koululaiselle palvelu on maksutonta. Asiakas tai asiakkaan laillinen edustaja voi halutessaan hankkia valitsemaltaan palvelusetelituottajalta lisäpalveluita omakustanteisesti.

Yritys täydentää palvelukohtaisen hinnaston hakeutuessaan palvelusetelituottajaksi. Hinnaston täydentämistä ohjaa palveluseleiden kattohinnat. Koululaisten näöntutkimuksen palveluseteliarvo on kirjattu sääntökirjan erilliseksi liitteeksi.

Matkakustannuksista asiakas tai asiakkaan laillinen edustaja voi saada korvausta siten kuin sairausvakuutuslaissa säädetään. Palvelusetelipalvelu ei oikeuta kotitalousvähennykseen.

3 ASIAKKUUDEN PROSESSI

Koululainen lähetetään perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollosta silmälääkärille, jos seulon tarajat rikkoutuvat tai oppilaalla on näköön tai silmiin liittyviä oireita. Kouluterveydenhoitaja tekee sähköisen palvelusetelin ja ohjaa asiakasta tai asiakkaan laillista edustajaa palvelusetelin käyttämisessä.

Palvelusetelille on määriteltä voimassaoloaika, joka on kolme (3) kuukautta palvelusetelin myöntämispäivästä lähtien. Asiakkaan tai asiakkaan laillisen edustajan tulee ottaa mahdollisimman pian palvelusetelin saatuaan yhteyttä palvelusetelituottajaan aikaa varatakseen. Myönnetty maksusitoumus korvaa ainoastaan Pohjois-Savon hyvinvointialueella koulua käyvän koululaisen palvelusetelin ja raukeaa, mikäli asiakas muuttaa toiselle hyvinvointialueelle tai ulkomaille.

Asiakas tai asiakkaan laillinen edustaja valitsee itse palvelusetelituottajan Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyväksymistä palvelusetelituottajien julkisesta luettelosta ja ottaa yhteyttä palvelusetelituottajaan. Asiakas tai asiakkaan laillinen edustaja ja palvelusetelituottaja sopivat keskenään tutkimuksen ajankohdan. Silmälääkärin tutkimukseen tulee päästä kahden (2) viikon sisällä ajanvaraus hetkestä. Kouluterveydenhuoltoon ei tarvitse lähettää erillistä hoitopalautetta, tämä on annettava asiakkaalle tai asiakkaan lailliselle edustajalle. Palvelusetelituottaja tekee asianmukaiset kirjaukset ostopalveluvaltuutuksella Kantaan.

4 PALVELUN TUOTTAMISEN VÄHIMMÄISVAATIMUKSET

Koululaisten silmälääkäritutkimusten palvelusetelituottajaksi voi hakeutua täyttämällä ja noudattamalla Pohjois-Savon hyvinvointialueen yleisen palvelusetelisääntökirjan ja tämän koululaisten silmälääkäritutkimusten palvelusetelin sääntökirjan vähimmäisvaatimukset, joiden tulee täytyttyä palvelusetelituottajuuden ajan. Palvelusetelituottajaksi hakeutuminen tapahtuu sähköisesti palvelusetelijärjestelmän kautta. Palvelusetelituottajaksi hakeutumisen ohjeistusta löytyy Pohjois-Savon hyvinvointialueen internetsivuilta www.pshyvinvointialue.fi/palveluntuottajille.

4.1 Henkilöstö ja osaaminen

Palvelua tuottavan lääkärin tulee olla silmätautien erikoislääkäri, joka on laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö. Palvelusetelituottajan on ylläpidettävä ajantasaista listaa henkilökunnastaan ammattinimikkeineen sekä henkilökunnan koulutuksesta ja työkokemuksesta. Työntekijäluetteloiden on oltava hyvinvointialueen tarkistettavissa ajantasaisina palvelusetelijärjestelmässä. Palvelusetelituottajan tulee olla tietoinen henkilöstönsä osaamisalueista ja täydennyskoulutuksista sekä huolehtia, että henkilöstöllä on riittävä koulutus ja osaaminen huomioiden koululaisten erityistarpeet. Palvelusetelituottaja vastaa henkilöstönsä asianmukaisesta rekrytoinnista, pätevyydestä ja perehdyttämisestä työtehtäviin. Yhtenä tärkeänä osana perehdyttämistä on tässä sääntökirjassa esitettyjen sisältöjen läpikäynti henkilöstön kanssa. Palvelusetelituottaja vastaa myös alihankkijoidensa toiminnasta samassa laajuudessa kuten omasta toiminnastaan.

Palvelusetelituottaja huolehtii, että henkilöstö on lasten kanssa työskentelyyn soveltuvaa, tehtävänsä hyvin perehdytettyä ja luotettavaa. Henkilöstöllä tulee olla hyvät asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustaidot. Palvelusetelituottaja on vastuussa henkilöstönsä rikostaustan selvittämisestä. Palveluiden järjestämisessä noudatetaan lakia lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002). Hyvinvointialueella on oikeus pyydettäessä tarkistaa tiedot siitä, että palvelusetelituottaja on tarkistanut henkilöstönsä rikostaustat.

Palvelua tuottavalta henkilöltä vaaditaan erinomainen suomen kielen suullinen ja kirjallinen taito. Hyvinvointialue voi vaatia tarvittaessa todistamaan erinomaisen suomen kielen taidon. Palvelusetelituottajan tulee ilmoittaa palvelusetelijärjestelmässä millä muilla kielillä palvelua voidaan lisäksi toteuttaa.

Palvelusetelituottaja tai hänen henkilöstönsä ei ole työ- tai virkasuhteessa Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa hoitaessaan tämän sopimuksen mukaisia tehtäviä. Palvelusetelituottaja on palvelua suorittavan henkilöstönsä työnantaja ja vastaa kustannuksellaan kaikista työnantajan velvoitteista ja maksuista. Palvelusetelituottaja huolehtii henkilöstönsä ammattitaidon ylläpidosta ja täydennyskoulutuksesta.

4.2 Laadunhallinta ja valvonta

Palvelusetelituottaja sitoutuu toimimaan laadukkaaseen käytäntöön perustuvien tutkimus- ja hoitomenetelmien mukaisesti sekä hyvässä yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa. Palvelusetelituottajalla tulee olla ajantasainen omavalvontasuunnitelma ja muut hyvinvointialueen edellyttämät palvelusetelituottamista kuvaavat dokumentit. Palvelusetelituottajan tulee tarvittaessa informoida Pohjois-Savon hyvinvointialuetta tarjoamiensa palvelujen laadunvalvonnasta sekä palveluihin liittyvästä potilasturvallisuudesta. Palvelusetelituottaja ylläpitää ajantasaiset tietonsa palvelusetelijärjestelmässä.

4.3 Tilat, laitteet ja välineet

Silmälääkärin tutkimukset tapahtuvat palvelusetelituottajan tiloissa, joiden edellytetään olevan asianmukaisia. Palvelusetelituottajan on huolehdittava tilojen turvallisuudesta, siisteydestä ja esteettömyydestä. Toimitiloissa tulee olla mahdollisuus yksityisyyttä suojaavaan asiakaspalveluun. Mikäli palvelusetelituottajan toimitilat eivät ole esteettömät, eivätkä sovellu liikuntarajoitteisille, tulee palvelusetelituottajan ilmoittaa siitä julkisessa luettelossa. Tilojen, välineiden ja laitteiden ylläpidosta sekä huollosta vastaa palvelusetelituottaja.

Palvelusetelituottajan edellytetään käyttävän vaatimusten mukaisia CE-merkittyjä terveydenhuollon laitteita ja tarvikkeita eli lääkinnällisiä laitteita.

Palvelusetelituottajan lääkinnällisten laitteiden on jatkuvasti täytettävä turvallisuusmääräykset niin, että yksikössä huolehditaan asiakkaiden turvallisuudesta voimassa olevan lainsäädännön ja viranomaisten määräysten mukaisesti. Samoin toimitilojen on täytettävä lainsäädännön edellyttämät palvelusetelituottajalle asetetut hyväksymisedellytykset. Pohjois-Savon hyvinvointialue voi tarvittaessa tarkistaa palvelusetelituottajan toimitilat.

4.4 Turvallisuus

Palvelusetelituottaja edistää turvallisuutta noudattamalla säädöksiä, ohjeita ja yleisesti hyväksytyjä menettelytapoja, ilmoittamalla vaaratilanteista viranomaisille ja asiakkaille sekä tekemällä jatkuvaa laadunvarmistustyötä (esim. kouluttamalla henkilöstöä hätätilanteiden varalle).

4.5 Ympäristöasiat

Palvelusetelituottajan tulee ottaa toiminnassaan huomioon mahdollisimman vähäinen ympäristökuormitus.

5 PALVELUKERRAN PERUUTUS TAI KESKEYTYS

Asiakkaalle tai asiakkaan lailliselle edustajalle on ilmoitettava välittömästi, mikäli palveluntuottaja peruuttaa ajan. Palvelusetelituottaja ei voi laskuttaa asiakkaalta tai asiakkaan lailliselta edustajalta palvelusetelituottajasta johtuvasta syystä peruttua aikaa. Palvelusetelituottaja on velvollinen sopimaan asiakkaan tai asiakkaan laillisen edustajan kanssa uuden korvaavan ajan viivytyksettä. Asiakkaasta tai asiakkaan laillisesta edustajasta johtuvan peruuttamattoman ajanvarauksen laskutuksesta palveluntuottaja ja asiakkaan laillinen edustaja sopivat keskenään. Palvelukerran peruuntumisesta on tarkemmin kirjattu yleisessä palvelusetelisääntökirjassa luvussa 5.1.

Mikäli asiakas tai asiakkaan laillinen edustaja ei ota vastaan, keskeyttää myönnetyn palvelun tai sen toteutuksen taikka palvelun tarve poistuu, tulee palvelusetelituottajan olla viiveettä yhteydessä hyvinvointialueen viranhaltijaan.

Asiakas tai asiakkaan laillinen edustaja, jolle palveluseteli on myönnetty, tulee voida purkaa sopimuksen ilman irtisanomisaikaa palvelusetelituottajan olennaisen sopimusrikkomuksen vuoksi.

6 KÄYNTITIEDOT JA KIRJAAMINEN

Palvelusetelipalvelussa syntyvien asiakirjojen rekisterinpitäjänä toimii hyvinvointialue ja palvelusetelituottaja toimii henkilötietojen käsittelijänä siltä osin, kun se käsittelee koululaisen henkilötietoja hyvinvointialueen lukuun. Tietojen käsittelystä ja hallinnasta on kerrottu tarkemmin yleisessä sääntökirjassa kappaleessa 4.9. Pohjois-Savon hyvinvointialue on kirjannut yleisessä sääntökirjassa myös ostopalveluvaltuutuksen käytöstä, jota hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan. Terveystieteiden ostopalveluvaltuutuksesta on kirjattu kappaleessa 4.9.7. Mikäli ostopalveluvaltuutusta ei voida hyödyntää, potilasasiakirjat tulee toimittaa hyvinvointialueen rekisteriin yleisen sääntökirjan arkistointiohjeen mukaisesti.

Kirjaamisesta ja tietosuojasta on kerrottu tarkemmin palvelusetelin yleisen sääntökirjan luvuissa 4.9.6. ja 4.9.9.

Palveluun kuuluu hoitopalautteen antaminen. Hoitopalaute kirjataan selkeästi ja se sisältää myös normaalit löydökset. Palautteen tulee sisältää seuraavat seikat: tulosy, esitiedot, nykytilan kuvaus, tehdyt toimenpiteet ja johtopäätökset. Suositus on, että palautteessa ei käytetä lyhenteitä. Kouluterveydenhuoltoon ei tarvitse lähettää erillistä hoitopalautea, vaan tämä on annettava asiakkaalle tai asiakkaan lailliselle edustajalleen, joka pyydettyäessä toimittaa palautteen kouluterveydenhuoltoon.

Perhepalvelut

26.2.2025

7 LASKUTUS HYVINVOINTIALUEELTA

Palvelusetelituottajan tulee raportoida antamistaan palveluista Pohjois-Savon hyvinvointialueen pyynnöstä. Palvelusetelijärjestelmään kirjaamisesta on kerrottu tarkemmin hyvinvointialueen internetsivuilla www.pshyvinvointialue.fi/palveluntuottajille (Ohjeita palvelusetelituottajille ja Laskutuksen ohje).

Palvelusetelituottaja voi laskuttaa hyvinvointialuetta vain toteutuneista käynneistä. Palveluntuottajat kirjaavat toteutuneita tapahtumia palvelusetelijärjestelmään, jonka mukaisesti tilitys toteutuu palvelusetelituottajille. Palvelusetelituottaja saa maksun hyvinvointialueelta palvelusetelin arvoon asti.

Palvelusetelillä Pohjois-Savon hyvinvointialue sitoutuu maksamaan yksityisen palvelusetelituottajan antamasta silmälääkäripalvelusta palvelusetelin arvoa vastaavan korvauksen. Jos asiakkaan laillisen edustajan ja palvelusetelituottajan sopima palvelun hinta on pienempi kuin palvelusetelin arvo, Pohjois-Savon hyvinvointialue suorittaa palvelusetelituottajalle enintään asiakkaan laillisen edustajan ja palvelusetelituottajan sopiman hinnan. Laskutus tapahtuu kirjattujen palvelutapahtumien perusteella palvelusetelijärjestelmän kautta. Laskutusprosessia on kuvattu tarkemmin yleisessä sääntökirjassa.